

Formanden: Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til kommunaludvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om en amtskommune for hovedstadsområdet.

(Lovforslaget (nr. 81) findes i tillæg A. sp. 1953, fremsættelsen i tidenden sp. 935).

Formanden: Sammen med denne sag foretages de under punkterne 13-16 på dagsordenen opførte sager, nemlig:

Første behandling af forslag til lov om udligning i hovedstadsområdet.

(Lovforslaget (nr. 82) findes i tillæg A. sp. 1945, fremsættelsen i tidenden sp. 935).

Første behandling af forslag til lov om regionplanlægning i hovedstadsområdet.

(Lovforslaget (nr. 88) findes i tillæg A. sp. 1969, fremsættelsen i tidenden sp. 1042).

Første behandling af forslag til lov om et hovedstadsråd [af Niels Helveg Petersen m. fl.].

(Lovforslaget (nr. 103) findes i tillæg A. sp. 2209, fremsættelsen i tidenden sp. 1376).

Første behandling af forslag til folketingsbeslutning om oprettelse af et planlægningsråd m. v. samt om kommunal og amtskommunal udligning i hovedstadsområdet [af Poul Schlüter m. fl.].

(Forslaget til folketingsbeslutning (nr. XIII) findes i tillæg A. sp. 2235, fremsættelsen i tidenden sp. 1442).

Forslagene sattes til forhandling.

Indenrigsministeren (Egon Jensen): Det påstås, at livet består af lutter gentagelser, og den foreliggende situation, hvor der til første behandling her i tinget i dag foreligger hele tre forskellige forslag til en hovedstadsreform, synes at bekræfte dette.

Vi står tilsyneladende i fuldstændig samme situation som ved første behandling

af forslagene til en hovedstadsreform i sidste folketingssamling. Der foreligger således igen lovforslag fremsat af regeringen om en amtskommune for hovedstadsområdet, et lovforslag om et hovedstadsråd, fremsat af de radikale og nu tillige af medlemmer af venstres folketingsgruppe, og endelig et af de konservative fremsat forslag til folketingsbeslutning om oprettelse af et planlægningsråd m. v.

Det er ved indledningen af denne førstebehandling min opgave at kommentere de to private forslag til en hovedstadsreform. Det skal jeg gøre, men jeg vil forudskikke den bemærkning, at vi jo må undgå, at hovedstadsdrøftelserne ender som fastlåst stillingskrig. Både gentagelserne og de seneste dages pressekrig kunne tyde på, at der består en risiko for en sådan udvikling.

Derfor er det vigtigt for mig at slå fast, at regeringen ønsker en hovedstadsreform gennemført og ønsker, at det skal ske i denne folketingssamling. Vi er dermed beredt på en saglig drøftelse af de foreliggende forslag og på en saglig vurdering af de forskellige ordninger.

For at forstå situationen, som den foreligger i dag, må man huske baggrunden, det vil sige det meget intensive arbejde med hovedstadsproblemerne i sidste folketingssamling både her i salen og i det udvalg, der drøftede problemerne. Folketingsudvalget bad i juni i år indenrigsministeriet om at udarbejde udkast til et lovforslag om et hovedstadsråd. Jeg sendte dette udkast til folketingsudvalget i august med det forbehold, at udkastet selvfølgelig foreløbig blot kunne betragtes som et grundlag for de videre forhandlinger og ikke som et nyt udspil fra regeringen.

Udvalget berammede da også et samråd, der skulle finde sted den 5. september, men dette samråd blev aflyst på grund af det store arbejdspress i septembersamlingen, og der blev ikke lejlighed til yderligere drøftelser før folketingsårets udløb. Der forelå ingen afklaring i udvalgets arbejde, hvilket også viser sig i udvalgets beretning, som alene pointerer, at der må en nyordning til, men intet siger om nyordningens indhold.

Jeg valgte i oktober at genfremsætte regeringens lovforslag fra foråret, idet jeg i min fremsættelsestale understregede, at dette

[Indenrigsministeren.]

måtte ses som et oplæg til fortsættelse af de afbrudte forhandlinger, og at vi i indenrigsministeriet var beredt til at yde al tænkelig bistand til en hurtig gennemførelse af hovedstadsreformen.

Jeg må imidlertid understrege, at regeringen selvfølgelig med genfremsættelsen også har tilkendegivet, at vi fortsat anser storamtet for den bedste af de mulige rammer om en hovedstadsordning. En treleddet struktur kræver en særordning, hvor opgaverne i hovedstadsområdet deles op mellem hovedstadsrådet, amtskommunerne og primærkommunerne. Det bliver en vanskelig opdeling, og en række opgaveområder må vel i praksis deles på tværs, således at hvert af de tre led skal varetage sin mindre del af opgaveområdet.

Jeg frygter stadig som ved sidste behandling, at en sådan opdeling vil føre til dobbelt-administration, til kompetencestridigheder og til et overforbrug af personale. Jeg må erindre om, at administrationsdepartementet allerede i august 1971 pegede på de samme farer ved en treleddet struktur. Vi har jo i øvrigt siden set, at den generelle reform af opgavefordelingen mellem kun to led, amtskommuner og primærkommuner, rummer vanskeligheder nok.

Jeg forstår på denne baggrund ikke, at man i begge de genfremsatte private forslag arbejder med en struktur i tre led, tilsyneladende uden at man i den forbindelse har frygt for administrationsspild, og jeg forstår slet ikke, at hr. Poul Schlüter i sin fremsættelsestale vender tingene på hovedet og advarer mod overadministration i et storamt. Hr. Poul Schlüter taler om en administrativ mastodont, men det er jo kun en flokskel i den forbindelse. Hvorfor tror man, at administrationen i en samlet enhed bliver større end en opdeling af de samme opgaver på fem sekundærkommunale administrationer plus et koordinerende hovedstadsråd? Her savner jeg egentlig argumenter.

Storamtsløsningen svarer til den model, man har valgt i de udenlandske storbysamfund, vi kan bruge til sammenligning, og en toleddet struktur svarer bedst til den administrative model, vi arbejder med i Danmark uden for hovedstadsområdet. Bl. a. vil vi kun med storamtløsningen have mulighed for at oprette samme status for Københavns

og Frederiksberg kommuner som den, der gælder for landets øvrige kommuner.

Jeg har nu lidt udførligt erindret om forhistorien for den førstebehandling, vi har i dag, og om årsagerne til regeringens forslag om en storamtløsning. Begge dele skyldes i første række en artikel, som hr. Enggaard har skrevet til en række venstreblade. Hr. Enggaard har her karakteriseret min genfremsættelse af regeringens forslag som noget af en provokation, og det er jeg både ked af og overrasket over. Jeg er ked af det, fordi jeg naturligvis ikke har noget ønske om at provokere hr. Enggaard så lidt som nogen anden, og jeg er overrasket, fordi min fremgangsmåde simpelt hen har været dikteret dels af ønsket om at videreføre folketingsudvalgets drøftelser, som jeg vurderede som konstruktive, dels af min vurdering af, at storamtforslaget er det bedste. Jeg kan ikke se nogen provokation i disse to ting.

Hr. Enggaard og hr. Niels Helveg Petersen har for deres del valgt at fremsætte den embedsmandsskitse, indenrigsministeriet udarbejdede i august, som lovforslag her i tinget. Det finder jeg vel ikke provokerende i forhold til mig, men måske vil jeg bedømme det som en lidt forhastet fremfærd netop på baggrund af det forløb, som jeg har redegjort for.

Jeg vil gerne sige i forbindelse med talen om tyveri og stjæleri: skal vi ikke sætte det i citationstegn og så finde humoren i det i stedet for?

Forslagsstillerne kan ikke for alvor tro, at de på den måde kan kortslutte folketingets procedure. Vi må ofre sagen den energi, som kræves for at nå til bunds i problemerne. De alternative skitser, der bliver brug for, må udarbejdes, og i det omfang det er muligt, vil jeg selvfølgelig lade indenrigsministeriets embedsmænd bistå i arbejdet, som det også skete i sommer. Så bliver tingene lagt åbent og sagligt op, men så må vi da også tage en redelig forhandling om dem. Man kan ikke blot tage en sådan bestemt skitse op og tro, at sagen dermed kan afsluttes.

Om det konservative beslutningsforslag skal jeg nøjes med at henvise til mine bemærkninger ved første behandling i sidste samling. Jeg skal blot gentage, at forslaget i alt fald ikke kan begrundes med ønsket om en effektiv, rationel administration. Den foreslåede treleddede struktur med en tre-

[Indenrigsministeren.]

leddet overbygning og uden synderlig vidtgående styringsmuligheder for det centrale organ lægger tværtimod op til en omfattende dobbeltadministration og til en række vanskeligheder ved kompetenceafgrænsninger. Det vil helt uundgåeligt føre til ineffektivitet. Jeg forstår også, at de konservative står helt alene med deres eget forslag.

Vi er alle enige om, at hovedstadsreformen er en hastesag, og at vi ikke over for vælgerne kan være bekendt at trække den i langdrag; det har partiernes ordførere sagt, det udtrykte folketingsudvalget i sin beretning i september i år, det siger hr. Niels Helveg Petersen i sin fremsættelsestale, og selv har jeg sagt det gentagne gange. Det haster også, fordi der må foreligge en tilkendegivelse om nyordningens struktur, før forslagene om trafik, vandforsyning osv. kan udformes endeligt.

Jeg kan for min del love, at jeg vil yde udvalget fuld saglig medvirken i det kommende arbejde. Det må i alt fald være muligt at finde en løsning, der vil være væsentlig bedre og ikke bare væsentlig, men langt bedre end de forhold, hovedstaden lever under i dag.

Jeg vil være så meget optimist, at jeg tror på, at vi i et redeligt samarbejde kan finde den løsning. Lykkes det, kan vi formentlig trygt spare os debatten om den ene eller anden fremgangsmåde, om tyveri eller stjæleri eller provokation, og hvad vi i vores opfindsomhed kan finde på.

Jeg afventer optimistisk det resultat, som udvalget kommer til i det kommende udvalgsarbejde.

Ove Hansen: Jeg er ligesom indenrigsministeren tilfreds med, at regeringens lovforslag er genfremsat uændret; det finder jeg fornuftigst og mest korrekt.

Men jeg har ligesom indenrigsministeren bemærket, at det i bladudtalelser er kommet frem, at det radikale venstre og venstre har været utilfreds med genfremsæt-

telsen af uændrede forslag. Jeg forstår ikke denne utilfredshed.

Siden lovforslagene var til behandling i folketinget sidste vinter, har vi haft et meget grundigt og meget omfattende udvalgsarbejde, og det er min opfattelse, at vi nåede særdeles langt under dette udvalgsarbejde. På mange områder kunne vi konstatere forståelse og enighed; det gjorde sig gældende vedrørende udligningsordningerne såvel på det kommunale som på det amtskommunale plan, og det anser jeg for at være særdeles vigtigt.

Noget tilsvarende gjorde sig gældende vedrørende boligministerens forslag om den regionale planlægning i hovedstadsområdet. Udvalget var enig i, at denne planlægning er meget betydningsfuld, og de bestemmelser, der findes i lovforslaget, vandt da også tilslutning i udvalget.

Når vi ikke nåede til ende med udvalgsarbejdet i forrige folketingsår, skyldes det, at synspunkterne var forskellige i udvalget med hensyn til det overordnede organ, der skulle forestå styringen.

Fra regeringens og mit partis side fandt vi, at ét amtsråd for hele området skulle forestå styringen, medens medlemmer fra de øvrige partier ønskede at oprette et særligt hovedstadsråd som overordnet organ, altså en treleddet hovedstadsordning.

Det skal naturligvis erkendes, at det var et vigtigt punkt, der ikke kunne opnås enighed om, men vi var dog alle i udvalget enige om, at vi i det nye folketingsår skulle arbejde videre med forslagene og tilstræbe en løsning og, må jeg tilføje, en løsning, der kunne samle et så stort flertal som muligt.

På baggrund af det, jeg her har sagt, synes jeg, det er helt rimeligt, at indenrigsministeren og boligministeren har genfremsat lovforslagene uændret. Jeg ville have fundet det mere uheldigt, om ministrene havde foretaget ændringer; det ville være at foregribe udvalgsarbejdet. Jeg betragter de forslag, vi har her, som en igangsætningstilladelse til udvalgsarbejdets påbegyndelse.

[Ove Hansen.]

Jeg har på fornemmelsen, at det radikale venstre og venstre er blevet lidt fornærmede over den uændrede fremsættelse af lovforslagene. Deroverfor vil jeg gerne sige, at for det første skal man ikke blive fornærmet i politik, og dernæst er det min opfattelse, at indenrigsministeren og boligministeren netop ved at fremsætte lovforslagene uændret har ydet deres bidrag til, at det gode arbejdsklima, som vi har haft under det hidtidige udvalgsarbejde, kan fortsætte. Og jeg håber på og tvivler ikke om, at det også bliver muligt i det kommende udvalgsarbejde.

Sidste vinter var det radikale venstre alene om at fremsætte lovforslag, men denne gang ledsages partiet af venstre. Det er et lovforslag, som de to partier fremsætter i fællesskab, og det er velkendt fra folketingsudvalget, idet det beror på en skitse, som udvalget anmodede indenrigsministeriet, ikke ministeren, om at udarbejde. Og den skitse, som vi fik, og som nu er blevet til et lovforslag, forpligtede intet parti og ej heller ministeren.

Jeg vil gerne tilføje, at der naturligvis er meget godt i denne skitse, og jeg betragter skitsen, som vi fik i sommer, som et bidrag til et forhandlingsgrundlag. Men nu har de to partier, altså det radikale venstre og venstre, tilskødet sig skitsen, og det skal de naturligvis have lov til. Der er brugt stærke ord om den måde, hvorpå de to partier har tilegnet sig skitsen, men det skal jeg lade ligge, det tjener intet formål. Dertil kommer, at medlemmerne fra de to partier naturligvis er særdeles pæne folk, og jeg håber, at det gode forhold, der hidtil har hersket i udvalget, må fortsætte.

Det, der hidtil har skilt os under udvalgsarbejdet, er jo, som jeg sagde tidligere, det meget vigtige punkt, hvordan de overordnede problemer skal styres i hovedstadsområdet.

I socialdemokratiet er der et betydeligt flertal flertal for storamtsløsningen, men det skal siges, at der også er medlemmer i folketingsgruppen, der har en afvigende opfattelse, og den opfattelse respekterer jeg fuldt ud. Jeg ved også, at der er medlemmer i de øvrige partier, der er tilhængere af en storamtsløsning.

Jeg har ved tidligere lejligheder begrun-

det, at jeg går ind for en løsning med ét amt, og jeg skal ikke gentage min begrundelse, men kun tilføje, at jeg finder det uheldigt, om vi bryder den toleddede opdeling, som den kommunale og amtskommunale forvaltning er bygget op på. En treleddet opdeling, som det radikale venstre og venstre foreslår, vil uden tvivl skabe — det var indenrigsministeren også inde på — kompetencestridigheder, og dertil kommer, at et betydeligt administrationsapparat formentlig skal iværksættes. Jeg tror, det bliver dyrt og u hensigtsmæssigt.

I denne tid, hvor vi taler så meget om besparelser — og med god grund — finder jeg det ufornuftigt, at et nyt organ skal etableres. I dag har skatteyderne tre former for personlig skat at skulle betale. Jeg tror ikke, jeg tager fejl, når jeg mener, at skatteyderne ikke ønsker flere personlige skatter, men skatteyderne i de tre amter samt i Københavns og Frederiksberg kommuner må alligevel belave sig på en fjerde personlig skat, dersom et hovedstadsråd skulle blive en kendsgerning. Kunne man så trøste skatteyderne med, at de hidtidige skatter ville blive formindsket, ville det vel hjælpe lidt på humøret, men jeg tror ikke, nogen tør give sådan et tilsagn, endside løfte.

Det konservative folkeparti har fremsat forslag til folketingsbeslutning om løsning af hovedstadsproblemet. Her er der også tale om en genfremsættelse, så jeg skal ikke komme nærmere ind på dette forslag. Jeg kom jo med mine bemærkninger, da forslaget sidst var til behandling.

Jeg vil gerne slutte disse bemærkninger med at sige, at jeg håber, det særlige 21 mands udvalg, der skal behandle forslagene, nu må komme til en løsning. I mange år har vi ventet på en hovedstadsreform; nu har folketinget muligheden for at finde en løsning, og jeg håber, vi finder den. Jeg kan sige, at mit parti meget gerne vil medvirke til en løsning.

Poul Schlüter: Samarbejdsproblemerne i hovedstadsområdet har nu stået på dagsordenen i mange, mange år. Det ville nok være en overdrivelse, hvis jeg hævdede, at de havde gjort det siden Absalons tid — mig bekendt står der i alt fald intet derom hos Saxo Grammaticus — men det er et gammelt problem, og vi er i min gruppe

[Poul Schlüter.]

ganske enige om, at nu må vi se at få det løst. Til gengæld mener vi, at selv om det skal løses og løses hurtigt, er det vigtigt, at vi prøver at gøre det på en praktisk og jordbunden måde og helst således, at vi undgår at opbygge nye snørklede administrative systemer med den følge, at ingen, hverken i befolkningen eller blandt de særlig interesserede, kan finde ud af, hvordan det hele nu virker, og hvordan ansvaret er fordelt.

Det tør siges, at der er noget at vælge imellem. Vi har nu ligesom under sidste førstebehandling tre principforslag, det ene regeringens, det andet det radikale venstres og venstres og så det konservative folkepartis.

Spørgsmålet er nu, hvor alvorlig genfremsettelsen af regeringsforslaget egentlig er. Det er jo tanken om storamtet i hovedstadsregionen, som her igen lægges på folketingets arbejdsbord, men jeg har forstået det sådan, at i realiteten har regeringen opgivet at føre denne plan igennem. Så kan man naturligvis undre sig over, at lovforslaget fremsættes. Jeg forstår, at det nærmest sker af formelle grunde, for at indenrigsministeren ligesom kan have et udgangspunkt for udvalgsforhandlingen. Jeg tager det temmelig fortrøstningsfuldt, og jeg mener egentlig, at det ville være nyttigt, hvis indenrigsministeren, også af hensyn til den debat, som skal finde sted rundt om i kommunerne i området og i offentligheden, helt klart ville erkende, at han nu er kommet så langt, at han ser væk fra den mulighed, at storamtsløsningen skulle blive til lov. Sådan bedømmer vi andre det, og det mener jeg er politisk realitetsbetonet af os.

Jeg skal slet ikke gentage de indvendinger imod storamtet, som jeg havde med i min tale i fjor, hvor jeg altså endnu tog indenrigsministeren alvorligt, hvad jeg ikke gør i dag på dette punkt. Det lader jeg ligge. Jeg mener, det er åbenbart, at en storamtsløsning ville være forfærdelig upraktisk. Den ville være dårlig for området og, tror jeg, også for resten af landet.

Tanken om et hovedstadsråd finder vi i min gruppe mere praktisk, mere realisabel, men alligevel synes vi ikke, det er den ideelle løsning. Ideen om hovedstadsrådet, således som forslagsstillerne har udformet det, går jo på, at vi skulle have tre folkevalgte

organer i hovedstadsområdet, og vi bedømmer det således, at hvis man kan undgå den treleddede ordning, når det drejer sig om de parlamentariske forsamlinger, vil det være det enkleste. Der er nogle ting, som kan tale for ideen om et hovedstadsråd, det kan jeg se, men på dette afgørende punkt er vi meget betænkelige. Vi tror, det bliver snørklet og indviklet, og vi tror, at det vil forflygtige ansvarsforholdene over for vælgerne i hovedstadsområdet, hvis de i nogle relationer har deres primærkommunalbestyrelse at holde sig til, i andre relationer har amtsrådene at holde sig til og på et tredje område får et hovedstadsråd at holde sig til. Det kan være svært nok for eksperter at finde ud af, hvor kompetencen ligger, men for vælgerne tror jeg det bliver aldeles håbløst. Det er en spredning af opgaverne på for mange folkevalgte organer, og derfor mener vi, at vi skal søge at undgå den konstruktion, og vi tror også, det kan lade sig gøre.

Således når jeg frem til at gøre nogle få bemærkninger ligesom i fjor om det konservative folkepartis skitse.

Her synes jeg indenrigsministeren har misforstået situationen. Det, vi søger med vor skitse, er at opbygge en ordning, som reelt er toledet, egentlig ligesom ideen om primærkommuner og storamt. Vi starter med at analysere, hvilke samarbejdsområder det er nødvendigt at være fælles om i hovedstadsregionen. Det er nogle af arbejdsopgaverne, men det er jo langt fra dem alle, og vi mener, det er så forholdsvis få, at man kan etablere nogle nye samarbejdsorganer, som klarer dem, og så i øvrigt holde sig til amter og primærkommuner i hovedstadsområdet, ligesom vi kender det i resten af landet. Når der ved siden af primærkommuner og amter, som vi kender det i resten af landet, er brug for nogle nye organer med beslutningsmyndighed i hovedstadsregionen, har det sin særlige begrundelse i, at der her er tale om samlede byområder, som meget ofte er helt sammenbyggede, hvor det i alt fald ikke er det typiske, hvis vi går ud i landet.

Vi tror, man skal fastholde så vidt muligt i hovedstadsregionen den samme struktur, som vi kender i resten af landet, men så pille samarbejdsopgaverne, som vitterlig er der, ud og tilrettelægge nogle samarbejdsor-

[Poul Schlüter.]

ganer, som kan klare det, men så heller ikke mere.

Derfor mener jeg, at reelt er vores skitse meget tæt på en toledsordning. Det er den også i den daglige administration, for vi har tilrettelagt det således, at reelt skulle der også i administrationen kun blive tale om to led. For ideen er jo, at de ting, som skal varetages forvaltningsmæssigt af samarbejdsorganerne, ikke også samtidig skal varetages både i primærkommuner og i amtskommuner. Reelt skulle det blive en ordning, som var meget tæt på det toleddede, og hvis det overhovedet kan lade sig gøre, tror jeg, det er nyttigt. Der er jeg enig, for så vidt angår indenrigsministerens tankegang om, at det toleddede har sine fordele, men når vi er modstandere af det store amt, er det ud fra det synspunkt, at det vitterlig bliver en mastodont, fordi det jo skulle varetage samtlige almindelige amtsopgaver i hele denne folketunge egn af Danmark, som vel snart vil omfatte 40 pct. af befolkningen og 50 pct. af indkomstdannelsen her i landet.

Vi har så i øvrigt søgt at definere, hvad samarbejdsopgaverne naturligt er, og vi mener, det er en række opgaver, som kunne varetages i det, vi har kaldt et planlægningsråd; under det kunne naturligt høre den fysiske planlægning inden for området, planlægningen af de overordnede vejnet og planlægningen, men nok heller ikke mere, på sygehusområdet. Og så har vi sagt, at dette råd burde være indirekte valgt for at gøre det hele så praktisk som tænkeligt med et antal repræsentanter fra hver af de fem kommuneområder, som er berørt.

Vi har peget på, at rådet bør have et forholdsvist lille medlemstal netop for at gøre det praktisk, netop for at gøre det uden omsvøb. Vi har foreslået 15 medlemmer, men jeg kan da godt se, at det er et tal, som lader sig diskutere. Det er et rent skønnet tal. Nogle ville mene, at 21 var bedre, andre måske, at man skulle gå til 25 eller 27. Det vil vi stille os aldeles åbent over for i den fortsatte udvalgsbehandling. Jeg kan da godt se, at hvis man går helt ned til 15, som vi altså ideelt mener er det rigtige, er der en fare for, at de mindre partier i hovedstadsregionen måske ikke bliver repræsenteret. Det kan alt sammen drøftes nærmere.

Så har vi sagt, at der er en række tekniske områder, som er fælles, og vi tager den konklusion af det at sige: ja men siden det er teknik, er det så ikke praktisk at give disse områder så vidt muligt en forretningsmæssig drift? Der har vi peget på interessentskabsformen som noget, der nok er egnet. Vi kender jo interessentskabsformen inden for kommunale områder i forvejen. Vi har en lang række kommunale værker, der i princippet er tilrettelagt som interessentskaber, og det er vort indtryk, at her fungerer tingene så forretningspræget, som det er muligt, når der er tale om kommunale opgaver. Vi har ment, at to store interessentskaber var hensigtsmæssigt, ét, hvor man lægger alt, som har med den kollektive trafik at gøre, for at sikre, at det bliver tilrettelagt efter fælles linjer, og også med henblik på, at dette interessentskab efterhånden kunne overtage eksisterende trafik anlæg, sporveje, busser og formentlig også s- og t-baner i hovedstadsregionen.

Lad mig sige i den forbindelse, at vi har ikke så megen sympati for, at man skulle starte en slags hovedstadens trafikselskab, hvor staten skulle være det dominerende led. Vi mener, at i princippet må det være bedre, at det er de deltagende kommuner, som har hovedansvaret i dette interessentskab for kollektiv trafik.

De andre områder, som naturligt melder sig for et samarbejde, er hovedkloakering, rensningsanlæg og vandindvinding. Også her kunne man tænke sig et særligt interessentskab, som klarede alle disse dele, men naturligvis under ansvar over for det overordnede samarbejdsorgan, som jo efter vores tanker skulle være planlægningsrådet.

Flere bemærkninger skal jeg ikke gøre på min gruppes vegne under denne førstebehandling, der jo i og for sig er en gentagelse af den, vi havde i fjor. Vi skal nu i gang med et fortsat udvalgsarbejde om alle disse emner, og vi er naturligvis spændt på, om det vil være muligt helt eller delvis at komme igennem med de hovedtræk, som er indeholdt i vores skitse, og som vi selv er meget overbevist om ville give os en løsning af det, det er nødvendigt at være fælles om i hovedstadsområdet, men samtidig en undgåelse af, at vi lægger mere under én stor hat end absolut nødvendigt.

Jeg anbefaler det konservative folkepar-

[Poul Schlüter.]

tis forslag og skal udtale, at vi er rede til et fortsat sagligt udvalgsarbejde om disse spørgsmål.

Enggaard: Den genfremsettelse, som indenrigsministeren har gjort af sit forslag om storamtet, har jo været genstand for omtale fra indenrigsministerens side og hr. Ove Hansens side. Jeg skal gerne knytte et par kommentarer til også, fordi jeg er overbevist om, at en hel del af den offentlige diskussion, der har været i form af store overskrifter, ikke mindst på det sidste efter indenrigsministerens udtalelser om forslaget i forbindelse med det forslag, som venstre og de radikale i fællesskab har fremsat, måske har været egnet til at give et lidt forfejlet billede af det, som er og bør være forhandlingsklimaet omkring disse ting.

Når det er sagt, vil jeg dertil føje, at jeg tror, indenrigsministerens fremgangsmåde med at genfremsette sit forslag ikke har været egnet til at fremkalde det indtryk af forhandlingsvilje, som jeg med tilfredstillelse hører fra indenrigsministerens side er udgangspunktet for ham.

Vi kan dele håbet om, at der må være et frugtbart forhandlingsklima, så vi når tilfredsstillende resultater i løbet af kort tid om dette. Men netop på baggrund af, at der er meget kort tid til rådighed, var der grund til betydelig forbavelse over, at udvalget ikke holdt møder i september måned, hvor det var forudset, at der skulle holdes en række møder. Bl. a. skulle man på baggrund af den fremlagte skitse prøve sammen med indenrigsministeren at finde frem til, hvilket forslag der umiddelbart efter folketingsårets begyndelse skulle fremsættes. Der skete ingenting. Efter folketingsårets start skete der ingenting. Tiden gik, og efter nogen tids forløb genfremsatte indenrigsministeren sit forslag om storamtet, og hvis jeg skal karakterisere det blidt, er det i bedste fald spild af tid, at man ikke for længst er gået i realitetsdrøftelser om noget, som kunne bære igennem til en løsning, men har valgt denne metode, hvor vi nu har taget en æresrunde omkring storamtet, formentlig til glæde for ingen. Problemet er jo, at tanken om storamtet er forladt af alle på nær, forstår jeg af hr. Ove Hansens tale, en del af den socialdemokratiske gruppe. Det betyder, at vi nu

ganske kort tid før den 1. april 1973, hvor en overgangsordning henimod et nyt system pr. 1. april 1974 skulle træde i kraft, i realiteten kun har ganske få arbejdsuger i folketinget til at ordne et af de mest omfattende og komplicerede problemer, som vi har mødt i adskillige år.

Også på den baggrund må jeg sige, at med den meget store overskrift, som dagbladet Aktuelt tillagde indenrigsministeren — jeg vil gerne formulere det på den måde, for jeg tror ikke, indenrigsministeren alvorligt kan have ment sine påstande om, at venstres og det radikale venstres forslag til et hovedstadsråd skulle være „tyveri“ af indenrigsministerens forslag — er jeg lykkelig for, at ophavsretsbegrebet ikke hører under indenrigsministeriet. For hvis man skal fortolke ophavsretten i denne forbindelse, bliver man vel nødt til at erindre om, at indenrigsministeren gennem sit parti tog afstand fra tanken om et hovedstadsråd i hovedstadsreformudvalget, at indenrigsministeren netop derfor fremsatte et helt andet forslag, nemlig om storamtet, at det i folketingsudvalget i sommerens løb var venstre og det radikale venstre, der begærede teknisk assistance fra indenrigsministeriet for at kunne omforme det forslag, der lå fra hovedstadsreformudvalget, til en brugbar lovform, sådan at det kunne passes ind i de andre lovforslag om regionplanlægning o.lign., og at det var på den baggrund, hele udvalget tilsluttede sig ønsket om, at en sådan skitse blev udarbejdet. Vel, det skal glæde mig, hvis indenrigsministeren har sin inderste sjæl med i forslaget om et hovedstadsråd, sådan at det er på baggrund af en sådan krænket følelse af kærlighed til et andet forslag end det, han i virkeligheden har fremsat, at de lidt stærke udtalelser er fremkommet. Så er der måske håb om, at vi alligevel kan finde sammen i en fælles opfattelse.

Det forslag, som er fremsat af venstre og det radikale venstre om et hovedstadsråd, er efter mit skøn det bedst egnede grundlag, vi i dag har for en løsning på hovedstadens mange problemer. Jeg tror også, at denne opfattelse har en ret bred baggrund i dette høje ting. Jeg tror, det er en fordel, at dette forslag har sit udgangspunkt i hovedstadsreformudvalgets arbejde, hvor der i partier, på nær socialdemokratiet, i kommuner og amter var en ret bred opslutning om de

[Enggaard.]

hovedprincipper, som ligger her. Derfor tror jeg, vi befinder os på realistisk grund, når arbejdet går ud fra disse principper og ikke fra tanken om et storamt. Indenrigsministeren vil imidlertid se, at i det forslag, som er fremsat, er der ikke indsat nogen revisionsbestemmelse. Dette er naturligvis gjort med forsæt, al den stund det efter mit skøn ville være urimeligt, hvis man her udarbejdede en lovgivning, som lod det stå åbent, at man senere hen skulle konvertere et sådant hovedstadsråd til et storamt, en tanke, som nogle har koketteret med. Jeg synes, det ville være urimeligt over for alle de folkevalgte, som skulle arbejde i et sådant system. Jeg tror, det ville gøre arbejdet næsten umuligt for alle de embedsmænd, som direkte og indirekte skulle arbejde med et sådant system, hvis der var en usikkerhed med hensyn til, om man om nogle år omkalfatrede det hele på ny. Jeg tror, vi alle skal erkende, at det, som vi finder frem til i løbet af de nærmeste uger, er en blivende løsning, og at vi ikke betragter det som en interimordning, som man senere kan prøve at vælte, hvis man til den tid mener at kunne gøre det. Jeg tror, at vi skylder kommunerne og dem, der skal gøre tjeneste i kommunalt arbejde i hovedstadsområdet, en sådan grad af sikkerhed i arbejdet.

Forslaget er naturligvis ikke fuldstændigt, bl. a. fordi bestemmelser om udligning og bestemmelser om, i hvilket omfang og efter hvilke regler en eventuel skat til en hovedstadsfond skal opkræves, hører organisk sammen med det, men naturligvis må komme som særlige lovforslag, og indenrigsministeren vil få al mulig anledning til, hvis vi ellers kommer igennem på denne led, at udnytte sine forfatterevner ved udformningen af disse yderligere lovforslag og bemærkningerne til dem.

Jeg tror, det er vigtigt at tage problemerne om fonden og udligningen frem også i behandlingen her i dag, fordi vi efter de drøftelser, vi har været igennem, på dette punkt efter min mening må erkende, at der er behov for en betydelig grad af udligning på det primærkommunale og sekundærkommunale område inden for hovedstadsregionen, men vi har også som supplement til en sådan udligning brug for en hovedstadsfond, dels fordi en regelbundet udligning let fører

til urimeligheder, hvis den drives vidt, dels fordi andre vigtige opgaver kun kan føres igennem med rimelighed, hvis der sammen med planlægningen og beslutningerne også er sådanne økonomiske midler til rådighed for det styrende organ, efter min opfattelse hovedstadsrådet, at der er realitet i at træffe beslutninger og lave en planlægning. Vi lægger altså vægt på både udligningen og etableringen af en fond. En udligning efter objektive kriterier vil stadig gøre det muligt for den kommune i området, som er sparsommelig, at få fordelene af den, netop fordi den går på opgaver og ikke på udgifter. Men fonden må komplettere udligningen og gøre den mere retfærdig, navnlig i forhold til de typiske udviklingskommuner.

Denne fond, som efter min opfattelse, hvis dette foretagende skal lykkes, skal være af en ganske betydelig størrelse, må ind i billedet, når vandforsyning, spildevandsafledning og -rensning og ikke mindst de store trafikproblemer skal løses.

Jeg tror, trafikproblemerne bliver et meget centralt punkt i de kommende overvejelser. Der foreligger jo desværre ingen forslag endnu, men alligevel finder jeg anledning til at advare imod de tanker, som fra en række kommuners side har været fremme om et rent kommunalt busselskab. Jeg ser meget vel det meget påtrængende behov, som findes, ikke mindst i omegnskommunerne, for at få løst deres overfladefrafikale problemer igennem etableringen af et busselskab, men jeg er bange for, at partielle løsninger på disse områder skal gøre det umuligt senere at finde frem til en rimelig helhedsløsning. Jeg er heller ikke særlig begejstret for det, jeg har kunnet erfare i dagspressen om de planer, der har været om et trafikalselskab domineret af DSB og derigennem af staten. Jeg tror, at de trafikale opgaver i området bør være et lokalt ansvar, og med dette lokale ansvar følger de beføjelser, som man har brug for for at kunne udbygge og drive et sådant hovedstadsområdes trafikalselskab. Disse beføjelser må ledsages af et tilsvarende økonomisk ansvar. Her kommer også spørgsmålet om den byrde, området skal bære i forhold til staten, stærkt ind i billedet, og vi har i dag et virvar af forskellige ordninger vedrørende byrdefordelingen mellem staten og kommunerne, når det drejer sig om trafikløsningen her i området.

[Enggaard.]

Også derfor behøver vi fonden, for at planlægning og drift af disse trafikale opgaver kan klares med de fornødne økonomiske midler for hånden.

Jeg skal ikke sige mere om de mest centrale problemer i denne forbindelse, men kun vedrørende det konservative forslag, som er lagt frem, henviser til mine principielle bemærkninger og den bedømmelse, som jeg gav af det i forbindelse med forårets behandling. Jeg mener, at alle de forslag, som her er til første behandling, af rationelle grunde bør til behandling i et særligt 21 mands udvalg, på samme måde som tilfældet var, da vi i foråret og sommeren arbejdede med disse problemer, og jeg vil føje til, at om der måtte komme et forslag fra trafikministerens hånd til løsning af de trafikale opgaver, kunne jeg ønske, at også det forslag måtte komme til behandling i det samme udvalg.

Niels Helveg Petersen: Jeg er betydelig mere tilfreds med og glad for det tonefald, indenrigsministeren har anvendt i dag, end det, som blev anvendt for nogen tid siden i dagspressen. Der var nogle dage, hvor jeg gik og regnede med, at det næste forslag fra indenrigsministeren ville blive et forslag om at ophæve min parlamentariske immunitet. Det var jo en ganske alvorlig anklage, der blev rejst om uretmæssig tilegnelse af andres ejendom. Men det kom ikke, og det er, som om det, der er sket i dag, kaster et vist glemslens slør over de meget stærke udtalelser, der kom.

Jeg skal da heller ikke selv spille fornærmet i denne anledning, og jeg er ikke nær så fornærmet, som jeg egentlig har haft grund til at være. Jeg lægger vægt på at opføre mig ordentligt, og jeg lægger vægt på at blive omtalt ordentligt, og derfor bryder vi os i min familie ikke om at blive beskyldt for tyveri, så meget mere som baggrunden for det, der skete i sommer, netop var en enighed i udvalget om, at vi nu skulle forhandle på basis af en anden løsning end storamtsløsningen. Det var sådan set en forudsætning også i sin tid, da vi stemte for en fortsættelse af udligningsordningerne. Jeg vil bede om, at man slår tilbage i forhandlingerne og ser, hvad der blev sagt herfra om netop dette spørgsmål, så vil man se,

at dette synspunkt er rigtigt, og alle, der har fulgt udvalgsarbejdet, ved, at dette er rigtigt.

Når der ikke er tale om en uretmæssig tilegnelse af noget, så hænger det ydermere sammen med, at det forslag, som venstre og de radikale her fremsætter, når det drejer sig om selve strukturen, altså det store spørgsmål, om det er 3-leddet eller 2-leddet, fuldstændig svarer til, hvad vi fremsatte sidste år. Det hænger ydermere sammen med, at vi netop selv under udvalgsarbejdet bad om at få denne skitse udarbejdet. Endelig hænger det sammen med, at ministeren med genfremsættelse af sit eget forslag og med de bemærkninger, han gjorde her i dag, netop tydeligt har tilkendegivet, at dette forslag ikke principielt er ministerens forslag. Der er altså ikke tale om, at venstre og radikale har tilegnet sig noget, der tilhører en anden.

Jeg vil ikke bruge tiden her til at argumentere imod et storamt. Jeg mener, begivenhederne, siden vi sidst havde denne sag oppe, har gjort planerne om at lave et storamt i hovedstadsområdet endnu mindre aktuelle. Jeg vil bl. a. pege på, at det efter den diskussion og det røre, der har været om forholdene i Københavns amtsråd, selvfølgelig ville føles mærkeligt for befolkningen i det øvrige Københavnsområde, om man nu, inden der i Københavns amt var skabt tilfredsstillende klarhed på nogle af disse forhold, skulle slås sammen med Københavns amt. Jeg tror, det folkeligt har forværret mulighederne for at lave et storamt.

Men lad mig understrege, hvad der er det væsentlige i denne sag, som var det, da vi mødtes sidst, og som er det i dag. Det er, at der er ingen, end ikke regeringen, som har stillet forslag om eller ønsker noget andet end en 3-leddet ordning fra 1. april 1974. Også regeringens eget forslag bygger på en 3-leddet ordning fra 1. april 1974, og det gør vort forslag, og dér kan vi jo mødes. Det er sådan set det springende punkt. Denne enighed skal ikke få lov til at blive sat til side, fordi vi ikke i øvrigt i alle principielle eller praktiske spørgsmål er fuldstændig enige. Vi må kunne udnytte denne enighed om en 3-leddet struktur fra 1974 til at gennemføre noget, så vi nu får en hovedstadsordning. Det var det, jeg stærkt understregede, da vi sidst diskuterede det, og det vil jeg gerne stærkt trække frem igen.

[Niels Helveg Petersen.]

Jeg mener, det lader sig gøre, at vi nu i udvalget hurtigt kommer frem til noget. Jeg vil gerne understrege, hvad hr. Enggaard sagde, at vi har ikke så forfærdelig god tid; der skal være noget sat i værk, så man kan give de myndigheder, der skal arbejde med denne sag, rimelig tid fra 1. april 1973 til at forberede denne meget store reform, som vil vise sig at være vanskelig at føre ud i livet. Arbejdet må begynde. Det er en given sag, at selve arbejdet med hovedstadsrådets problemer først for alvor kan tage fat i det øjeblik, vi har tilrettelagt strukturen her i folketinget. Det gælder regionsproblemerne, og det gælder ikke mindst trafikproblemerne, som der har været nogen diskussion om på det sidste.

Om dette skal jeg ikke gøre mange bemærkninger, men forud for udvalgsarbejdet vil jeg dog gerne have sagt, at hvad enten man går ind for storamt eller hovedstadsråd, synes jeg, man skal være enig om et fundamentalt princip, og det er, at vi skal ikke søsætte en hovedstadsreform på den måde, at vi overlader hovedansvaret for den kollektive trafik i Københavnsområdet til staten. Det ville være en mærkelig måde at søsætte en udvidelse af det lokale selvstyre på. Det vil ikke være foreneligt med vor principielle opfattelse i hvert fald.

Jeg imødeser, at vi forhåbentlig hurtigt kan komme igennem i udvalget, men jeg vil godt sige til sidst, at hvis det skal ske, kræver det mere energi fra regeringens side, det kræver, at man er indstillet på, at nu skal det være, og at man ikke får indtryk af, at regeringen skal slæbes med til en hovedstadsreform. Mulighederne for at skabe den ligger her, og det ville være skammeligt, hvis ikke de blev udnyttet.

Maigaard: Den opgave, som vi står foran at skulle løse, kan vel groft set defineres i tre led. Vi skal lave en ordning, som kan styre det bysamfund, som i dag er i hovedstadsregionen, få orden, fornuft og plan ind i den, vi skal for det andet lave en ordning, som kan omstrukturere det bysamfund, vi allerede kender, sådan som det f. eks. er blevet foreslået gennem egnsplansekretariatets arbejde, og vi skal for det tredje lave en ordning, som kan planlægge den videre byudvikling, sådan som det rides op i mini-

sterens forslag til regionplanlægning, og sådan som egnsplansekretariatet også har været inde på det. For at gøre det må man have en hovedstadsordning, og en sådan hovedstadsordning må i alt fald opfylde tre hovedkriterier.

Ordningen må for det første, om jeg så må sige, hænge sammen. Det må være sådan, at den ser opgaverne i deres sammenhæng og løser dem i deres sammenhæng, og derfor synes jeg, det er afgørende at afvise de konservative tanker alene af den grund, at det konservative forslag netop bygger på en stykkevis og delt løsning. Det ser ikke opgaverne i sammenhæng og søger dem ikke løst i sammenhæng. Man kunne også komme ind på den risiko, der eksisterer for, at trafikken ikke ses i den fornødne sammenhæng, men det skal jeg komme tilbage til. Det var det ene.

For det andet må en sådan ordning skabe et stærkt styringsorgan. Det vil sige, at styringsorganet må have den styrke, der ligger i, at det udgår fra direkte valg, det må kunne udskrive skat selv, og det vil sige, at det, som hr. Enggaard så rigtigt har været inde på, må have en fond til sin rådighed, således at der kommer penge bag planlægningen. Også af disse grunde synes jeg, at de konservative tanker må afvises.

For det tredje synes jeg, at hvis et sådant organ skal løse sine opgaver, sine store opgaver, må man sikre, at det ikke drukner i administration af små opgaver, og det er jo her, diskussionen om storamtet i den foreliggende form kommer ind. Jeg vil godt med det samme sige, at et storamt, der skal løse disse, jeg havde nær sagt tusindvis, men i alt fald hundredvis af opgaver, som et amt har i dag, vil det nok ikke være en god idé at søsætte.

Hvis man stiller disse tre kriterier op: at opgaverne skal ses og løses i sammenhæng, at organet, der skal gøre det, skal være stærkt, og at det skal kunne løse store opgaver og derfor må befries for små, ser jeg to løsningsmuligheder for mig. Den ene er den mulighed, som er lagt frem i forslaget om et hovedstadsråd, den tanke, som vi alle diskuterede os frem til i udvalget i sidste samling, og som nu er foreslået af venstre og det radikale venstre. Denne ordning opfylder kravene om at se opgaverne i sammenhæng, skabe et stærkt planlægningsorgan og samle

[Maigaard.]

det om store opgaver. Men det er naturligt, at der også er betæneligheder ved en sådan ordning, og jeg skal gerne medgive, at der er betæneligheder ved at indføre en 3-leddet ordning dels på grund af overskueligheden i det, dels fordi vi så vil få tre kommunale skatteformer, og dels fordi vi måske laver en ordning, som har indbygget kompetencestrid i sig, idet man kunne frygte, at det vil være svært for organer oppe i toppen at trænge gennem de andre lag ned til bunden. Men, never mind, ordningen med hovedstadsrådet lever i hvert fald op til de tre hovedsynspunkter, som jeg vil lade mig lede af.

Den anden løsningsmulighed består i, at man laver et hovedstadsamt med en anden opgavefordeling mellem amt og kommuner end den, vi kender i dag. Vi har i udvalget i sidste samling fået et betagende bilag fra ministeren, hvori han opregnede for os, hvilke opgaver amter normalt har. Det er et bilag, der er dateret den 15. september 1972, det havde dengang nr. 30, og det hedder „Revideret fortegnelse over amtskommunernes opgaver som udførende, godkendende og tilsynsførende myndighed“. Når man har læst denne liste — 25 sider lang — over amtsopgaverne igennem, må man vistnok sige, at vi ikke har taget konsekvensen af kommunalreformen, men fortsat har en lang, lang række opgaver liggende i amterne, som var rimelige, dengang amterne førte tilsyn med de små sogne, men som nok ikke er rimelige i dag.

Derfor vil jeg sige, at hvis man forestiller sig et storamt med 1,8 mill. mennesker, hvor man har en samlet administration for alle disse små snurrepiberier og sære ting, så tror jeg nok, at man drukner planlægningen i de små opgaver; derfor kan jeg ikke tiltræde, at man laver en 2-leddet ordning, hvor fristende det end kunne være, så længe amtsbegrebet er defineret, som det f. eks. er gjort i det omtalte bilag. Men hvis man ville begynde at se på fordelingen af opgaver mellem amter og kommuner, hvis man ville

begynde at lette amterne for en række af deres små sager, så ville det være en god indgang til at overveje at lave en 2-leddet ordning.

Må jeg i øvrigt komme med det hjertesuk, at det jo er sparetider for tiden, og vi oplever vel alle sammen, at når vi konkret skal tage fat på besparelser, så reagerer de mennesker meget stærkt, som den pågældende besparelse direkte vedrører. Jeg kan på denne baggrund ikke forstå, at regeringen ikke netop gør denne opgavefordeling mellem amter og kommuner til en hovedbestræbelse på spareområdet, for her ville man kunne spare penge, og samtidig ville folk føle sig lettede over, at man indførte en forenklet og mere rationel arbejdsgang. Jeg vil foreslå regeringen i dens sparebestræbelser at kigge på dette dokument. Det slår ikke igennem i statsbudgettet i første omgang, men det ville givetvis medføre, at ressourcerne blev anvendt mere fornuftigt og mere hensigtsmæssigt.

Så et par ord om trafikordningen, som nu er blevet så aktuel, og som måske har været aktuel i det lille halve år, trafikministeren har puslet med sine planer. Om disse planer og puslerierne med dem vil jeg sige, at helt uanset den stræben, den ideelle stræben, som utvivlsomt har båret trafikministeren — jeg er ikke i tvivl om, at han har ment, han skuede det himmelske lys — så mener jeg, at hans fremgangsmåde er angribelig og har skadet muligheden for at få lavet samlede løsninger i hovedstadsområdet. For det første fordi folketinget er kommet sent, urimeligt sent med ind i overvejelserne. Det er først inden for de sidste 14 dage, tror jeg, at folketingets trafikudvalg overhovedet har fået en orientering. Og for det andet fordi man har et tydeligt indtryk af, at det her mere drejede sig om et trafikministerielt pirattogt end et gennemtænkt led i en samlet hovedstadsordning. Derfor mener jeg, at ministerens fremgangsmåde ikke må stå ukritiseret, den er angribelig, og den har ikke gavnet sagen.

Om trafikken vil jeg sige to ting. I en

[Maigaard.]

hovedstadsordning må man sikre den nøjest mulige sammenhæng mellem busdriften og al anden form for trafik. Det vil være skadeligt at splitte det op. Det er det ene punkt. Og det andet punkt er, at der må sikres en nøje sammenhæng mellem trafikordningen og hovedstadsordningen, mellem trafikordningen og planlægningen. Disse to ting må heller ikke skilles fra hinanden.

Mine sidste bemærkninger skal gå på behovet for, at der bliver skabt en løsning nu, i denne samling. Jeg tror, at vi efterhånden er kommet så langt ud, at det overhovedet at finde en løsning er vigtigere end at blive ved med at slås for den helt rigtige løsning. Og hvis man bliver ved med at slås, så medfører det, at de nuværende tilstande fortsætter til gavn for ingen og til skade for alle. Jeg vil altså mene, at dette at finde en løsning nu må være det afgørende, og skulle det blive en løsning i to tempi, som hr. Niels Helveg Petersen antydede, ja, så kunne vi vel tage det, fordi det afgørende er, at vi kommer i gang, at vi får standset planløsheden, begynder at bringe fornuft, orden og planlægning ind i hovedstadsregionen.

Derfor ser jeg 3 politikertyper i den debat, der skal føres i de næste måneder. Jeg ser højene, jeg ser duerne, og jeg ser de konservative, som jo helt har sat sig udenfor, og som derfor ikke påkalder sig så stor interesse, når der skal laves en løsning nu. Jeg vil derfor gerne slutte med at udtrykke håbet om, at duerne i de 4 andre partier, i socialdemokratiet, venstre, det radikale venstre og SF, vil finde hinanden og vil kurre sammen, således at vi når til et resultat med hensyn til en hovedstadsordning i denne samling.

Indenrigsministeren (Egon Jensen):

Jeg må sige, at er der uenighed om måden, hvorpå vi skal løse hovedstadsreformen, så fremgik det med al ønskelig tydelighed af samtlige ordføreres taler, at nu skulle en løsning komme, og det er jeg i og for sig tilfreds med. Om det så når dertil, at det bliver duerne, der kurrer sammen, eller det bliver højene, der hugger efter hinanden og hugger så længe, at de opdager, at det ikke kan betale sig at slås, og finder en løsning, er så en anden ting.

Jeg er ikke særlig enig med hr. Poul Schlüter, men der er i hvert fald én ting, som jeg er helt enig med hr. Poul Schlüter i, og det er, at der skal ikke skabes nogen snørklede administrative problemer, og dermed har vi sagt, hvad vi skal sige om det konservative forslag.

Regeringens forslag mener vi virkelig alvorligt. Vi har ikke opgivet vore forslag, så lidt som andre i denne sal har opgivet deres forslag, og der er endda kommet sådan lidt garnering på både fra de radikales og fra venstres side.

Om det skulle være mere praktisk med et hovedstadsråd, som hr. Poul Schlüter siger, ved jeg ikke. Jeg har stadig væk den opfattelse, at uden hensyn til, hvilket resultat man vil nå til, er det ikke praktisk med en for stor administration. Hvis hr. Poul Schlüter mener, at det konservative forslag er 2-leddet, har hr. Poul Schlüter en mærkelig opfattelse af 2-leddede ordninger, idet jeg har forstået, at der oven på den 2-leddede administration skal opbygges 5 andre, som hver især skal udpeges efter forholdstalsvalg og indirekte og i givet fald indeholde ca. 21 hver, dvs. 105. Jeg går ud fra, at der ikke skal være sammenfald i dem alle sammen, og jeg kan ikke se nogen forenkling på nogen som helst måde. Jeg vil endda vove den påstand, at den direkte indflydelse og det forhold mellem ansvar og beslutning, man taler om, i hvert fald ikke er at finde i det konservative forslag.

Til hr. Enggaard vil jeg gøre den bemærkning, at jeg ikke føler, at det er en provokation at genfremsætte og fastholde et standpunkt. Det kan ikke være rimeligt at opfatte det som en provokation. Og når der tales om de store overskrifter om tyveri og den slags ting, må jeg nok sige, at de store overskrifter startede i venstreaviserne, og så kan vi egentlig lade den sag ligge.

Hr. Enggaard sagde, at efter folketingets start skete der intet. Jeg tror, hr. Enggaard er opmærksom på, at det, der skete i mellemfasen, var dette, at man søgte at få det gamle udvalg til at fortsætte, og man havde bestræbelser i gang med det, men så kom folketingets nye forretningsorden i vejen. Det var i og for sig det, der sinkede. Det var ikke ministeren eller regeringen, der ønskede at sinke denne sag. Man forsøgte at undgå

[Indenrigsministeren.]

en genfremsettelse, så arbejdet i udvalget kunne fortsætte. Det mislykkedes dengang, nu ser det ud til, at det lykkes, og jeg skal erkende, at der har været lidt spild af tid, som vi kunne have undgået, hvis vi dengang havde kunnet fortsætte i det gamle udvalg.

Det er rigtigt, at der kun er ganske få uger til dette omfattende arbejde, men det skal dog også ses på den baggrund, at jeg ikke lige netop har fornemmelsen af, at det udvalg, der sad, ikke bestilte noget. Jeg har fornemmelsen af efter de svar, som vi har sendt over fra indenrigsministeriet, at man var særdeles arbejdsvillig og også særdeles ivrig efter at få belyst en række problemer, og disse problemer, som er belyst, behøver man da ikke at tage op en gang til. Det vil sige, at der ligger et vældigt baggrundsarbejde i denne sag.

Op så skal jeg i øvrigt ikke komme videre ind på spørgsmålet om, hvem der har stjålet eller ej, men gøre opmærksom på, når hr. Enggaard taler om ministerens forslag, at det var ministeriets skitse og ikke ministerens forslag, alene af den grund at et forslag, der ikke har været i samråd, aldrig kan blive ministerens forslag.

Hr. Enggaard var inde på, at når jeg brugte så kraftige ord, var det måske, fordi jeg egentlig nærrede kærlighed til hovedstadsrådet, og at det bundede dybt i mig. Jeg vil gerne sige med al respekt for hr. Enggaards opfattelse af noget sådant, at min kærlighed er meget platonisk, når det drejer sig om hovedstadsrådet.

Hr. Enggaard ønskede ikke en revisionsbestemmelse ind, og da glædede jeg mig over nogle bemærkninger, som hr. Niels Helveg Petersen kom med, nemlig at fra 1. april 1974 til 31. marts 1977 er der en ligestilling mellem regeringens hovedstadsamtsforslag og hovedstadsrådsforslaget, idet regeringens hovedstadsamtsforslag gik på en 3-leddet ordning indtil 1977, derefter en 2-leddet ordning. Det indebærer for mig noget af et håb om, at vi kan komme igennem med en revisionsbestemmelse. Vi skal måske foretage nogle undersøgelser — der er foretaget så mange i forvejen, men det er muligt, at der skal andre til — således at vi kan se, hvordan det virker i det par år, og så træffe en endelig beslutning, for vi skal da vel ikke for tid og evighed konfirmere en ordning, der

giver større administration og større besvær end højest nødvendigt. Det må vi dog kunne blive enige om.

Hr. Enggaard var inde på udligningen, og jeg er helt enig i, at det er et vældigt problem, og at man skal være opmærksom på, at den udligning, man af god vilje kommer til, godt kan give skæve virkninger nogle steder. I mit forslag går man jo ud fra en 40 pct. primærkommunal og en 50 pct. amtskommunal udligning, og i 1977 når vi til en 100 pct. amtskommunal udligning, altså hele området ensartet amtsbeskattet. Det når man ikke ved et hovedstadsråd, men man kan i givet fald også arbejde det ind, jeg ved det ikke bestemt.

Jeg er enig med hr. Enggaard i, at vi skal have fonds, og at vi skal have udligningsbestrebelse og loven i orden. Det drejer sig om planlægning, det drejer sig om udviklingskommuner, og det drejer sig om en hel masse andre områder, og vi er parat til at bidrage med alt det, vi overhovedet er i stand til. Jeg synes, at vi har været meget flittige ovre i ministeriet, når det drejer sig om at komme med kontante oplysninger og nye beregninger.

De bemærkninger, der er faldet om trafikken og trafikproblemerne, skal jeg, ikke bare af kollegiale hensyn, men også af hensyn til, at det ikke er mig, der står for dette område, lade være at kommentere. Jeg er sikker på at trafikministeren, når han læser bemærkningerne og får dem forelagt, vil tage dem med ind i sine overvejelser om en trafikordning i hovedstadsområdet.

Hr. Niels Helveg Petersen mente, at jeg havde været i færd med at foreslå hans parlamentariske immunitet ophævet. Nu er han vel næsten omtrent den sidste, hvis parlamentariske immunitet jeg ville foreslå ophævet, for han har jo vist sig at være en smule forhandlingsvenlig og har endda antydning muligheden for, at vi hen ad vejen kan nå til en helt rigtig ordning, så hvis jeg kom i den situation, ville jeg jo ikke have nogen støtte fra hr. Niels Helveg Petersen. Alene af den grund ville jeg aldrig drømme om noget sådant. Hr. Niels Helveg Petersen sagde, at man i den radikale familie opførte sig ordentligt, men det er jo ikke det samme som, at man ikke opfører sig mærkeligt, og det synes jeg altså man har gjort i denne situation.

[Indenrigsministeren.]

Københavns amts forhold drog hr. Niels Helveg Petersen ind i denne forbindelse. Jeg synes, det er urimeligt at gøre det. Det kan ikke være rigtigt at sige, at fordi der i et amt er konstateret forskellige ting, som ikke er rimelige, skal vi af den grund ikke have den rigtige løsning i det store område. Det synes jeg ikke er en rigtig argumentation.

Trafikproblemerne, som hr. Niels Helveg Petersen var inde på, har jeg ingen grund til at kommentere videre og vil heller ikke, og når hr. Niels Helveg Petersen til sidst siger, at han ikke håber, at regeringen skal slæbes med, så tror jeg, at jeg meget tydeligt i de første bemærkninger sagde, at vi er parat, og det gælder også i udvalget, vores repræsentanter er parat til et meget sagligt samarbejde.

Hr. Maigaard sagde, at der var forskellige forudsætninger for, at man skulle gå ind i en ordning. Den skulle styre bysamfundet, den skulle omstrukturere bysamfundet og planlægge byudviklingen, hovedstadsordningen måtte hænge sammen, og den måtte have stærke styringsorganer, have ret til udskrivning — det følger vel af sig selv ved direkte valg — og den skulle ikke drukne i småting. Det er jeg enig med hr. Maigaard i. Men når hr. Maigaard så er inde på, at dette amt skulle af med de små ting, så må jeg sige, at det ikke er en ting, man er blind for, og der ligger ganske givet mange ting i amterne af småting, som kan pilles fra, men man skal ikke være så blåøjet, at man tror, at bare man skræller nogle ting fra og endda en hel del ting, så er der ingen opgaver til amterne. Lad mig minde om, at statshospitalerne i givet fald skal overgå til amterne, at åndssvageforsorgen i givet fald skal overgå til amterne, at den sociale ankestyrelse, ankenævnet, skal ud til amterne, ligesom hele problemet om de handicappedes undervisning, psykiatriske plejehjem og en lang række andre opgaver er noget, som amterne skal tage sig af. Men jeg er helt enig i, at er der småting, ting, der irriterer, er der godkendelsesprocedurer, som i og for sig lige så godt kunne ligge i primærkommunerne, skal vi tage det op fordomsfrit og se at få disse ting fjernet.

Jeg finder ikke anledning til at gøre flere bemærkninger ved denne første behandling. Jeg vil gerne sige tak, ikke for en decideret

enighed, men for løftet fra samtlige ordførere om, at nu skal vi i hvert fald have en hovedstadsordning, og jeg må sige, at både af hensyn til vælgerne og af hensyn til dette ting bør vi have en ordning allerede i denne folketingssamling. Vi har kommunevalg den 1. april 1974, og vi skal også have klaret udligningsproblemerne, som vi udsatte sidste gang; de skal også klares i indeværende folketingsår. Men jeg er altså fuld af optimisme og håber på et godt resultat.

Hermed sluttede forhandlingen.

Forslagenes overgang til anden (for forslaget til folketings beslutnings vedkommende sidste) behandling
vedtoges uden afstemning.

Anden næstformand (Hanne Budtz): Jeg foreslår, at forslagene henvises til et udvalg på 21 medlemmer. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Da der foreligger indstilling fra grupperne, skal jeg allerede i indeværende møde lade foretage valg af det udvalg, som det nu blev besluttet at nedsætte.

Man gik altså til:

Valg af 21 medlemmer til et udvalg angående:
forslag til lov om en amtskommune for hovedstadsområdet,

forslag til lov om udligning i hovedstadsområdet,

forslag til lov om regionplanlægning i hovedstadsområdet,

forslag til lov om et hovedstadsråd [af Niels Helveg Petersen m. fl.] og

forslag til folketingsbeslutning om oprettelse af et planlægningsråd m. v. samt om kommunal og amtskommunal udligning i hovedstadsområdet [af Poul Schlüter m. fl.].

Valgt blev:

Ove Hansen,
Albertsen,
Alsing Andersen,
Gorrson,
Svend Jakobsen,
Henning Jensen,
Orla Møller,
Søgaard,
Bent Sørensen,

Maigaard,
Ømann,
Poul Schlüter,
Flemming Jensen,
Stæhr Johansen,
H. C. Toft,
Enggaard,
A. Chr. Andersen,
Nyboe Andersen,
Dahlgaard,
Nordqvist og
Niels Helveg Petersen

Anden næstformand (Hanne Budtz): Der er ikke mere at foretage i dette møde.

Boligudvalget har afgivet betænkning over forslag til lov om ophævelse af lov om lån til boligforanstaltninger, forslag til lov om ophævelse af lov om afløsning af tienden og forslag til lov om ændring af lov om Kongerigets Danmarks Hypotekbank og Finansforvaltning. Eksemplarer vil blive omdelt.

Folketingets næste møde afholdes tirsdag den 12. december kl. 13.30 med følgende dagsorden:

1) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om beskattning ved sammenslutning af aktieselskaber m. v. (Udvidelse af området for skattefritagelse ved sammenslutning af brugsforeninger).

2) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om ændring af forskellige lovbestemmelser om forbrugsafgifter. (Ændringer med henblik på Danmarks tilslutning til De europæiske Fællesskaber).

3) *Anden (sidste) behandling af:*

Forslag til folketingsbeslutning om Danmarks ratifikation af den i London, Moskva og Washington den 10. april 1972 undertegnede konvention om forbud mod udvikling, fremstilling og oplagring af bakteriologiske (biologiske) og toksinvåben samt om disse våbens tilintetgørelse.

4) *Anden (sidste) behandling af:*

Forslag til folketingsbeslutning om Dan-

marks ratifikation af den af De Forenede Nationers 26. generalforsamling vedtagne ændring af artikel 61 i De Forenede Nationers pagt af 26. juni 1945.

5) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om indfødsrets meddelelse.

6) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om internationalt udviklingssamarbejde. (Ændring med henblik på Danmarks tilslutning til De europæiske Fællesskaber).

7) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om kommunal indkomstskat.

8) *Anden behandling af:*

Forslag om lov om ophævelse af lov om spiritus og gær.

9) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ophævelse af lov om en sukkerordning. (Ændringer som følge af Danmarks tilslutning til De europæiske Fællesskaber).

10) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om autorisation af elektroinstallatører m. v. (Ændringer med henblik på Danmarks tilslutning til De europæiske Fællesskaber).

11) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om visse forhold vedrørende gas-, vand- og afløbsinstallationer og dertil hørende klokledninger. (Ændringer med henblik på Danmarks tilslutning til De europæiske Fællesskaber).

12) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om kontrol med overholdelsen af Det europæiske økonomiske Fællesskabs forordning nr. 11/1960 om afskaffelse af forskelsbehandling med hensyn til transportpriser og transportvilkår.

[Anden næstformand.]

13) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om stempelafgift af topografiske kort.

14) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om Kongeriget Danmarks Hypotekbank og Finansforvaltning.

15) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ophævelse af lov om afløsning af tienden.

16) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ophævelse af lov om lån til boligforanstaltninger.

17) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om særlig indkomstskat m. v.

18) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om fornyelse af statspræmieobligationslån.

19) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om opkrævning af indkomst- og formueskat for personer m. v. (Kildeskat).

20) *Første behandling af:*

Forslag til folketingsbeslutning angående folketingets ombudsmands beretning for året 1971.

21) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om børne- og ungdomsforsorg. (Udvidet klageadgang m. v.).

22) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om menighedsråd [af Kaj V. Andersen m. fl.].

23) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om menighedsråd.

Angående folketingets arbejde de følgende dage i den pågældende uge henviste anden næstformand til den omdelte ugeplan.

Mødet hævet kl. 15.39.

---

32. møde.

Tirsdag den 12. december kl. 13.30.

Formanden: Medlemmer af folketinget Simonsen, Adam Møller, Ninn-Hansen, Poul Schlüter, Stetter og Knud Thomsen har meddelt mig, at de ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om medindflydelse.

Kommunaludvalget har afgivet betænkning over forslag til lov om ændring af lov om kommunal indkomstskat. Eksemplarer er omdelt.

Skatte- og afgiftsudvalget har afgivet betænkning over forslag til lov om ændring af lov om opkrævning af indkomst- og formueskat for personer m. v. (Kildeskat). Eksemplarer er omdelt.

Erhvervsudvalget har afgivet betænkning over forslag til lov om ophævelse af lov om en sukkerordning. (Ændringer som følge af Danmarks tilslutning til De europæiske Fællesskaber). Eksemplarer er omdelt.

Landbrugs- og fiskeriudvalget har afgivet betænkning over:

Forslag til lov om administration af Det europæiske økonomiske Fællesskabs forordninger om etablering af en fælles strukturpolitik for fiskerisektoren og om den fælles markedsordning for fiskerivarer m. v.,

forslag til lov om administration af Det europæiske økonomiske Fællesskabs forordninger om markedsordninger for landbrugsvarer m. v. og

forslag til lov om administration af Det europæiske økonomiske Fællesskabs forord-